

Daardoor wordt de lezer geneigd ook bij andere gedeelten zijn twijfel plaats te geven.

Aan den godsdienst wordt een groote plaats ingeruimd. Deze boeren waren meerendeels kerkse menschen. Maar hun geloof was niet bestand tegen de verleiding. Slechts bij enkelen vermocht het redding te brengen. De vrome meester echter wordt door zijn zondegevoel tot krankzinnigheid gebracht. De schaduw laat de schrijver zoo zwart vallen, dat het geloofslicht er niet door kan schijnen.

Een nadeel van den opzet is ook, dat er sommige stukken ingevoegd zijn, die eigenlijk niet meer met het verband te maken hebben, dan dat zij juist in dien strengen winter gebeurd zijn. De toon is daarin ook lichter, de stijl humoristisch soms, en sterk contrasteerend met dien der andere verhalen.

De hoogte van zijn vorige werken bereikte de schrijver hierin m.i. niet. Maar hij gaf toch een literair hoogstaand boek, waarin de bijna legendarisch-historische winter aangrijpend geteekend werd. Een boek waarin de psychologie van den boer en zijn land, hun onverbreekelijke saamhorigheid meesterlijk is beschreven.

Gr.

H. S.

GEESTELIJKE ADVIEZEN

(Alle inzendingen, deze rubriek betreffende, aan Ds D. van Dijk, Akkerstraat 26, Groningen.)

Zelfbeproeving.

VI.

Hoe dan de zelfbeproeving wel moet zijn, daarover gaan wij nu enkele dingen zeggen.

God de Heere heeft Zich met Zijn volk gesteld in verbondsbetrekking.

In verband met het onderwerp, waarover het in deze artikelen gaat, behoeven wij „de leer der verbonden” niet in den breedte te behandelen.

Alléén dit.

De verbonddsluiting gaat uit van God.

Er is in het verbond van God met Zijn volk geen sprake van twee min of meer gelijkwaardige partijen, die op voet van gelijkheid tot elkaar komen om saam te onderhandelen over de sluiting van een verbond.

Alles gaat uit van God.

Om het zoo eens te zeggen: „Hij ordineert het verbond”.

Hij besluit, dat het verbond er zal zijn.

Hij stelt vast met wie dat verbond zal worden opgericht.

Hij bepaalt welke voordeelen dit verbond zal meebrengen voor de bondelingen en aan welke voorwaarden zij zich zullen hebben te onderwerpen.

Hij is het, die van Zijn kant tot den mensch komt om dien mensch in dat verbond op te nemen. De weldaden des verbonds komen ook alléén van Hem.

Het is alles van God; in zooverre zou men dit verbond éénzijdig kunnen noemen.

Maar omdat het een verbond is, kan het niet éénzijdig blijven.

Een verbond immers veronderstelt altijd twee of meer partijen.

Het verbond Gods met Zijn volk krijgt daarom niet eer zijn beslag, dan wanneer het volk, dat Hij tot dat verbond verordineerde, met wie Hij dat verbond opricht, ook in dat verbond toestemt, dat verbond aanvaardt.

Met minder kan het niet toe, meer wordt er ook niet gevraagd.

* *

En laten wij nu de dingen eens concreet nemen. Daar wordt in de gemeente een kind geboren.

Naar Gods eigen woord behoort dat kind tot hen, met wie Hij Zijn verbond opricht.

Zoodra dus dat kind het aanzijn heeft ontvangen, komt God voor dat kind staan en zegt tegen dat kind:

„Mijn kind, gij behoort tot Mijn bondsvolk. Ik geef u in Christus het eeuwige leven; Ik vraag van u, dat gij dat geloof en dat gij wandelt in den weg der gehoorzaamheid, doende alles, wat Ik in Mijn Woord van Mijn volk vraag.”

Nu zijn er twee mogelijkheden.

Dat kind kan zeggen: „neen, ik wil niet”.

In dat geval zal dat kind natuurlijk door dat verbond niet behouden worden.

Want omdat het een verbond is, kan het nooit zijn beslag krijgen, dat wil ook zeggen, kan het voor den mensch-bondeling zijn leven-gevend karakter niet ontplooiën, tenzij die mensch dat verbond aanvaardt.

Neen, als de mensch het verbond, waarmee God hem tegemoet treedt, niet beaamt, zal het oordeel, dat over hem komt zwaarder zijn, dan dat, waardoor de niet-bondeling getroffen wordt.

Maar —, de mensch kan ook dat verbond aanvaarden, Gods belofte gelooven en den eisch Gods over zijn leven laten heerschen.

In dat geval wordt de mensch in den weg van dat verbond behouden, ontvangende de zegeningen, die hem krachtens dat verbond zijn toegezegd.

Verbondsaanvaarding, dat is het eenige, dat van den bondeling wordt gevraagd; het geloof in Gods belofte, het zich buigen onder den, geheel ons leven omvattenden, eisch van het volbrengen van Gods geboden.

Wie daar oog voor heeft, kan ook gemakkelijk inzien, waarin bestaan moet de zelfbeproeving, waartoe de gemeente des Heeren geroepen wordt.

De eerste vraag van zelfbeproeving moet zijn: „Geloof ik Gods belofte, dat Hij mij in Christus tot Zijn kind aanneemt en het eeuwige leven geeft?”

En nu kan ik mij voorstellen, dat menigeen, die dit leest, zegt:

„Hoe heb ik het nu? Eerst heeft de schrijver gezegd, dat er in de gemeente van Christus geen plaats is voor de vraag: „is mijn geloof wel echt?”

En nu zegt hij: „de eerste vraag van zelfbeproeving moet deze zijn: „geloof ik wel?”

Wordt daardoor nu niet door de achterdeur weer binnengehaald, wat eerst door de voordeur was uitgegaan?”

Ik kan mij voorstellen, dat zulk een gedachte rijst; en toch, dat zou berusten op misverstaan van wat ik gezegd heb.

Bij de door mij afgewezen vorm van zelfbeproeving gaat het altijd weer over de vraag: „ben ik wel zulk een mensch, dat ik mij mag toeëigenen de goederen des verbonds?”

Garder: Timannus Alberti.

Dorspyck: Wesselus Groningensis.

Elspeet: Johannes Hesselius.

Putten: Petrus Kinsius, propter adversam validitatem geëxcusiert.

Heerde: Jacobus Schonhovius.

Oen: Thomas Dinxlauius.

Osterwolde: Johannes Nuckius.

3. Uth dem Arnemischen Classe sint verschenen D. Petrus Sonnius, dienaar tot Ede, mit Antonio Wedaeo, dienaar tot Bennekom, verthondende ein missive in platze van credentz, welke die broders annemen voer ditmaell, doch achten dat datselve vorthan niet behoere te geschieden.

4. Sint vorgelesen die acta Classis gehalten lestmaell tot Epe, en dewil darin beschloeten datt in desen tegenwoordige classe solde gedaen worden, is volgens affgehandelt.

5. Also bevonden wort in onsen Classe dat sommige dienaar van den verstorvenen eenige middelen geneiten, synde een deell haeres stipendii, daerdoor die lieden worden befestigt in haerer superstitiën, sal datselve gereferiert worden ad Synodum, om aen te halden by den Edl. Hove solcks weggenomen te worden end ein ander onderholt gestelt.

6. Is geresolveert dat Thomas Dinxlaeken (te Oene) behoert geconfirmiert te worden in ministerio van D. Vosskulio (van Epe), gelyck in voergaenden Classe beschloeten.

7. Sall achterfolgt werden den 20 artiell des Synodi gehalten tot Zutphen Anno '96, datt die gantze faste door sall die historie des lijdens Chri (Christi) des Friidags gepredigt worden end niet op den guden Friidagh (so men hem noempt) alleen.

8. Angaende den koster tot Vorthuisen is gedaen, dat dem Synodo wille believen ernstlick antehalden aent Hooff, dat die toverische koster solle mogen niet allein van sijnem deinst, maer ock van

Hoe men het wendt of keert, de telkens weer in onze kringen gestelde vraag: „geloof ik wel echt?” komt tenslotte hierop neer:

„Mag ik wel gelooven?”

Ik weet wel, men ontkent dit telkens weer, maar rustig nadenken zal, naar mijn overtuiging, er toe moeten leiden, dat men dit toegeeft.

„Mag ik wel mij Christus toeëigenen?”

Maar dat is geheel iets anders, dan de vraag der zelfbeproeving:

„Geloof ik wel Gods verbondsbefofte, mij in den doop beteeekend en verzegeld?”

Kort en klaar saamgeval zou ik het verschil tusschen het door mij afgewezen zelfonderzoek en de door mij verdedigde zelfbeproeving aldus onder woorden kunnen brengen:

„In het eerste geval gaat het over de vraag, of God mij wel heeft gegeven wat ik noodig heb, n.l. de wedergeboorte, waardoor het mij alleen mogelijk is werkelijk te gelooven; in het tweede geval gaat het over de vraag, of ik wel doe wat God van mij vraagt, n.l. gelooven in Zijn belofte.

Zoo gezien wordt het nog duidelijker, dat er alleen voor dien laatste vorm van zelfbeproeving plaats is in het leven der gemeente van Christus. God zal wel zorgen, dat Hij Zijn belofte aan mij houdt; ik heb te zorgen, dat ik doe, wat God van mij vraagt, n.l. gelooven.

Daarom moet ik mijzelf altijd weer die vraag stellen: „geloof ik, op grond van Gods belofte, in gehoorzaamheid aan Zijn eisch, dat ik in Christus Gods kind ben?”

Die vraag is niet moeilijk te beantwoorden.

De vraag van zelfonderzoek, waarvoor men zich duizendmaal plaatst: „is mijn geloof wel echt, ben ik wel wedergeboren?” daarmee komt men nooit klaar.

Maar deze eenvoudige vraag: „geloof ik op dit oogenblik, dat ik deel heb aan de goederen des verbonds?” die vraag kan ik elk oogenblik met ja of neen beantwoorden.

En waartoe moet deze zelfbeproeving dienen? Welke beteekenis heeft het stellen van die vraag voor mijn leven?

Daarover in een volgend artikel.

D. v. D.

MUZIKALE KRONIEK

„Petrus Datheens Psalmen Davids”

In Dr J. Pollmann's „Ons Eigen Volkslied”

door Jan Zwart.

VII.

Neen! om Datheen voor wat hij destijds in arge-looze onschuld uitrichtte, zóó te kapitelen als Dr Pollmann ondernam, is onbarmhartig en over-dreven fel.

Men kan geen enkele verzameling geestelijke- en wereldlijke liederenboeken, één- of meer-stemmig bewerkt, uit 's mans tijd opslaan of het aantal „valsche accenten” ligt er net zoo afschuwelijk in opgestapeld!

Doch DIE valscheden-in-accentueering en dus

usu fructuum (vruchtgebruik) geremoviert, end dem jezigen so denn deinst is volbrengende moge gefolgt werden.

9. Also Goswinus Dorr doleert vanwege twee mudde roggen so hem twee jaeren sint resterende by den Richter int Oldebroeck, hebben Winandus Johannis end Ernst Reeft end D. D. Jacobus Warnerius op haer genomen den Richter darom antospreken, dat vorgeen. Goswinus moge content werden, ende so niet, dat het Synodus wolle an-halden by den Edl. Hove om demselven dartho te helpen, so niet sall hem geine dimissie gewelgerl.

10. Verstaende die broeders des Classis dat den olden Pastoor tot Wihe is gekomen op den Gelderschen bodem tot Vorchten end darselbst in tyt van ein jaer twee lijhpredig gedaen, so findet het Classis guet, dat het Synodus wolle scriven ahd den Synodum van Overissel dat solck inconvenient moge so veel mogelijk getolliert (opgeheven, nagelaten) werden.

11. Joh. Nuckius, dienaar tot Osterwolde is van Do Ellardo Maenio end D. Zwitterio, daertho gecommittiert, geëxaminert worden, also dieselve haer gerapportiert darvan gedaen, end daervan befonden temlich geantwort te hebben, so finden die broederen guet, datt dieselve sall voer einen wettlick dienaar gehalten werden.

12. Is gefragt van die kereke van Harderwyck off man sall mogen lesen voer den fragen des Catechismi ein spruck der schriftuer, dienende tot verklaringh der fragen, so (die) sollen verklarert worden op den tyt.

Antwort, datt die broederen guet finden datt ein elk kerek darin sall doen, watt haer dunkelt stichtelick te wesen.

13. Also den Classis van Harderwyck folgt op het Classis van Zutphen einen dienaar in het leger te senden, so hebben die broders des Classis dartho genominert mit gemeinen kuerstemmen D.

Acta van de Classis Neder-Veluwe 1592—1620.

Transcriptie van G. van der Zee, Herv. Pred.

XIV.

Bigeloovige praktijken. Lijdenspredikaties. Twee mud rogge. Pastoor van Wihe te Vorchten. De pastoor van Oosterwolde eindelijk als predikant toegelaten. Viering des H. Avondmaals. Eenheid in het onderwijs. Onwillige koster te Oene. De pastoor-herbergier te Ernelo wil de pastorie niet verlaten. Deputaten.

Acta Classis gehalten den 21 Aprilis binnen Hattem, Anno 1601.

1. Nae anroepingh des Naems des Heeren sint door gemeine stemmen geëligiert in presidem Joh. Sanderus; In Assessorem Winandus Joes (Johannes); In scribam Wimarus Stypelius.

2. Van Harderwyck verschenen op desen Classsem Ellardus Maenius, minister, D. D. Jacobus Warnerius, olderligh.

Elburgh: Winandus Joes (Johannes), Dienaer; Burgmr Ernst Reeft, olderlingh.

Hattem: Joes (Johannes) Sanderus, Dienaer; Peter Schrassert, olderlingh.

Niekerek: Joes (Johannes) Zwitterius, Dienaer; Elbert Berentz, olderlingh.

Vorthuisen: Wolterus de Bruin, Dienaer, sonder olderlingh.

Eepe: Joes (Johannes) Voskuill, sonder olderlingh.

De vorgesette snt gecompariert mit behorlicke credentz, die naefolgende sonder olderlingh end credentz brieven:

Nunspeet: Tilmannus Mylius.

Oldebroeck: Goswinus Dorr.

Ernell: Wimarus Stypelius.

Barnefelt: Reinerus Winecopius.

heelemaal nie die Dr Pollma psalmrythme kerkgezang in mann zoo fun.

Dáár hebben niet alleen bij gelische kerk uitvoerings-pra melijk: de ve deelamerend lismatige oude aan, meer en bondene; bene anderingen v die zooals wi nader zullen uiteenrekken met staarten hebben.

Het was var waaruit officië aanwezigheid onze Constant sleepend kerk schend gemeen kruipend in C. v. Winterf meine und Ch naleerde: „He wijzen's afs „uniformiteit „als noodlottig „Het is de eers „dien kunstloos „heden onder als Jozef Goltz W. Bäumkers. lied in seine 2 „Met de ou „de teksten. 2 „toonsoortkars „seerd, d.w.z. „bracht en van „sieringen voe „voudigd en „noten van gel „daardoor bu „zame sleepen „die heden no En van een schrift aangele ralen geharm in zijn „Gesch der Ev. Kirch „oude melode „vorm. Daar w „vormen nog e „vergelijking m „trekking tot „diek, beduide „neelen uit he „miek is vlak „deelte volmae „derlijke regel „op-maat beg „merkt. Doorg „ringen geven „dern karakte „gebruikte sep

Ellardum Mac Harderwyck. 14. Die Class tusschen het om die kosten gedeputierten met advis des 15. Deweil g spuret wort d begeert het Cl vell mogelijk 16. Also voer ten platten la maell des Hee datselve wor darin nachlae datselve vorl 17. Deweil d soude volgen u te platten land die broeders s Synodum. 18. Angeseher den steden so longe joegt tot wort, dieweek damenten in schade) lijden, dat dem Syno Classis, die fu ten vereenicht Scholen van J 19. Befonden is beschloeten schien door g van malkand guet, dat aln niet deinlick (Procu

telkens weer
eloof ik wel

telkens weer,
overtuiging,
toegeeft.

an de vraag

e, mij in den

het verschil
onderzoek en
aldus onder

er de vraag,
en wat ik
te, waardoor
gelooven; in
rang, of ik
agt, n.l. ge-

ijker, dat er
elfbeproefing
van Christus.
belofte aan
ik doe, wat
n.
er die vraag
Gods belofte,
t ik in Chris-

twoorden.

arvoor men
loof wel echt,
e komt men

oof ik op dit
goederen des
ogenblik met

ving dienen?
van die vraag

D. v. D.

ONIEK
vids"
sified")

stijds in arge-
capittelen als
artig en over-

geestelijke- en
meer-stemmig
of het aantal
schuwelijk in

ering en dus

moviert, end
ingende moge

ge twee mudd
rende by den
Vinandus Jo-

Jacobus War-
arom an-
moge conten-
lus wolle an-
ven dartho te

sie geweigerd
lassis dat den
p den Gelder-

selbst in tyt
so findet het
scriven aha

inconvenient
geheven, na-

wolde is van
p, dartho ge-
also dieselve

end daervan
en, so finden
il voer einen

arderwyck off
gen des Cate-
dienende tot

len verklaert
nden datt ein
r dunkt stich-

k volgt op het
in het leger
des Classis
erstemmen D.

heelemaal niet de „minstens 7000” van Datheen, die Dr Pollmann optelt, hebben gemaakt „dat het psalmrythme vernield” werd, dat dat specimen van kerkgezing in de wereld gekomen is, wat Dr Pollmann zoo funest vindt!

Daar hebben heel andere dingen aan meegewerkt niet alleen bij ons, maar ook bij het Duitsch-Evangelische kerklied, waarmee het onze in tal van uitvoerings-praktijken volmaakt parallel liep. Namelijk: de vervanging van het vrij-rhythmisch, declameerend karakter der poly-rhythmische, melismatische oude melodieën voor dat der langzaam, meer en meer aan strenge, gelijke maat gebondene; benevens nog tal van wisselingen en veranderingen van theoretischen- en anderen aard, die zooals wij in het vervolg van ons betoog nog nader zullen toonen, direct en indirect op dat uiteenrekken van ongelijke tot gelijke, van noten met staarten tot noten zonder staarten, ingewerkt hebben.

Het was van een in 1678 uitgegeven „Cantional”, waaruit officieel voor het eerst op te maken is de aanwezigheid van een tijdperk (hetzelfde waarin onze Constantijn Huygens schreef over het lam, sleepend kerkgezing) waarin een „onzuiver, krij-schend gemeentezingen” aan de orde kwam, voortkruipend in gelijke, langgerekte zangnoten, dat C. v. Winterfeld in „Ueber Herstellung des Gemeine und Chorgesanges in der Ev. Kirche” signaleerde: „Het karakteristieke rythme der oude „wijzen is afschuwelijk verminkt, om een zekere „uniformiteit te bereiken die iedere veelvormigheid „als noodlottig beschouwde en van zich afwees... „Het is de eerste poging de melodieën der gemeente „dien kunstlozen vorm te geven, waarin zij nog „heden onder ons voortleven”, op dezelfde manier als Jozef Gotzen, de auteur van het te deel van W. Baumkiers „Das Katholische deutsche Kirchenlied in seine Singweisen” beschreef:

„Met de oude melodieën ging het evenals met „de teksten. Zij verdwenen wat hun oude kerk- „toonsoortkarakter betreft en werden gemoderni- „seerd, d.w.z. in Dur- en Moll-toonaarden overge- „bracht en van trillers, voorslagen en andere ver- „sieringen voorzien. Het rythme werd vereen- „voudigd en de melodieën in gelijke maat met „noten van gelijke waarde gebracht; hoofdzakelijk „daardoor burgerde over het algemeen die lang- „zame sleepende voordracht der kerkliederen in, „die heden nog overal niet uit te roeien schijnt.”

En van een oud orgelboek, tweedeel, in hand- schrift aangelegd eind 17e eeuw, waarin de Koralen geharmoniseerd waren, teekent Georg Krause in zijn „Geschichte des musikalischen Lebens in der Ev. Kirche Westfalens” aan: „De meeste der „oude melodieën missen den oorspronkelijken „vorm. Daar waar in het eerste deel de melodie- „vormen nog duidelijk te herkennen zijn, doet een „vergelijking met het tweede zien, dat deze in be- „trekking tot de rhythmiek zoowel als de melo- „die, beduidend sterker afwijken van hun origi- „neelen uit het eerste deel. De bewegelijke rhyth- „miek is vlakker geworden, voor het grootste ge- „deelte volmaakt uitgewischt; het eind der afzon- „derlijke regels is, wanneer de volgende met een „op-maat begint, door een kwart-pauze geken- „merkt. Doorgangsnoten en chromatische verande- „ringen geven de melodieën een uitgesproken mo- „dern karakter. In de harmoniek vallen de veel- „gebruikte septime-accorden op. De salzen zijn

Ellardum Maenium, dienaar Gottlick. worts tot Harderwyck.

14. Die Classis findet guet, dat die correspondentie tusschen het Classis van Arnem end Harderwyck om die kosten te vermiden sall vortahn door éenen gedeputeerden mogen underhouden werden, doch met advis des Synodi.

15. Deweil grote prophanatie des Sondaghs gespuret wort door het koepen end verkoepen, so begeert het Classis, dat die Synodus darin wolle so vell mogelijk remedieren.

16. Also voermaels beschloeten, datt die dienaeren ten platten lande sollen haer sorgen ten Avontmael des Heeren in die benachbarten plätzen dar dattselve wort uthgedeeft, end deweil sommige darin nachlachtigh befonden, sint sy vermaent, datselve vortahn nae te kommen.

17. Deweil daer is gepretendiert datt per eminentie soude volgen ut den predigen so van den dienaeren te platten lande in den steden geschieden, hebben die broeders soleks willen laten gelangen aha den Synodum.

18. Angesehen befonden wort dat uth den genabuerden steden so deser alss anderer provincien die jonge joegt tot Harderwyck ter scholen geobleigert wort, diewelcke om der verscheidenheit der fundamente in haerer studiis jacturen (jactura = schade) lijden, soude die classis well guet finden, dat dem Synodo gelieve op het advis der anderer Classis, die fundamente haerder Scholen mochten vereenicht worden mit die fundamente der Scholen van Harderwyck.

19. Befonden dat wenigh wort verrichtet van 't gene is beschloeten van dem Synodo, ende datt mis-schlen door gebreeck, dat Deputati Sinodi ferne van malckanderen wonen, so findet het Classis guet, dat aha dem Synodo geraetfragt wort off niet deinlick (dienstig), dat Deputati Synodi dem procu-... last geven alles

„duidelijke voorbeelden van den aria-achtigen stijl „van het kerklied, dat het toenmalige solo-lied heel „wat dichter nabij komt dan het oude kerklied.” „Dan reeds begint voor ons Kerklied” (L. Hartmann in „Die Orgel”) „een treurige tijd. Had reeds „Joh. Seb. Bach in zijn gefigureerde Koralen, Ko- „raalvoorspelen, Cantaten en Passionen den rhyth- „mus der oude melodieën op allerlei wijze ver- „anderd en afgeslepen, waarbij eensdeels het kunst- „principe voorop zat, om het rijke, polyphone „weefsel der overige stemmen tegen het Koraal- „in-gelijke-lange-noten als wāre Cantus Firmus te „zetten, zooals wij daar een onovertroffen voor- „beeld van vinden in het eerste koor der Mattheus- „passion, anderzijds de hierdoor verkregen moge- „lijkheid de figuratie gladder en planmatiger door „te voeren — zoo begon men ook bij het gemeente- „gezing het rythme der oude Koralen almaal uit „te rekken, tot ten slotte het zingen van noten van „gelijken duur in de mode kwam, zooals wij het „heden ten dage nog in tal van kerken in Duitsch- „land kennen. Een zoo geheel merkwaardige ver- „dwazing als we op het gebied der muziek haars „gelijke nergens aantreffen.”

Eenzelfde eind-conclusie dus als Dr Pollmanns:

„Mij is geen voorbeeld uit de kunstgeschiedenis be- kend, waarin op meer onmeedoogende wijze de kunst- „aanleg van een volk, door het systematisch wekelijksch „inheven van brute fouten, met de heete religieuze be- doelingen, is verstikt en versmoord.”

Alleen met dit ENORME verschil dat de Duitsch- Protestantsche Schrijver de juiste oorzaken van dat „wekelijksch inheven van brute fouten” heél wat zuiverder en correcter ziet dan zijn Nederlandsch-Roomsche collega, en daar geen menschenkinderen als Datheen en „geheel op Gods Woord ingestelde” Calvinisten de schuld van geeft, maar de Muziek zelf en haar volgelingen, waar- onder zelfs niemand minder dan een Joh. Seb. Bach — wat dien ook weer niet al te zwaar aan- geleund kan worden, kind als ook hij was van ouderen en erfgenaam van vroegere wilsbeschik- kingen in de muziek, want ook hij vond, zooals H. J. Moser aanvoert in „Musik u. Kirche” (1e Jrg. 1929, Heft 4), na een reeds langdurige Iso- metrische periode, een kerkgezing met gelijk-lange syllaben, waartegen zich te verzetten hij in het geheel geen mogelijkheid zou gehad hebben.

Het is als J. W. Enschedé, tevoren hier ge- noemd, terecht opmerkt:

„Gemeenlijk wordt de schuld gegeven of aan den „onmuzikalen aard van ons volk of aan het (m.i. „ten onrechte zoo genoemde) anti-kunst zijnde Cal- „vinisme of aan beiden. Ik geloof ten onrechte, „want om een paar voorbeelden te noemen, is het „niet juist in het begin dierzelfde 17e eeuw, dat „de protestantsche organist Sweelinck in binnen- „en buitenland een groote vermaardheid bezat? „Is het niet, dat te Haarlem de stedelijke regeering „een nieuw orgel in de Groote Kerk liet maken en „dat toen in 1634 een aantal burgers verzochten, „dat de organist Helmbreecker daarop orgelbe- „spelingen zou geven?”

„De redenen voor de kenbaar gemaakte bezwaren „tegen de psalmwijzen liggen dieper en wel in hun „wezen zelve. Gecomposeerd werden ze in de „eerste helft der 16e eeuw, toen de vroegere mu- „zikale begrippen verdronken werden door nieu- „were opvattingen, niet zoozeer omtrent het doel

den Ed. Hove vor te dragen. Infall het mochte ge- scheiden, dat dieselve ein sodanigh apostill solle verkrygen, daerover hy soude rael begeeren mit hem solle mogen besprecken mit die kercke van Arnem in platze deputatis Synodi.

20. Also 't decretum Synodi lest geholden tot Arnem over Pelgrinum de Hyrde, pastoor tot Vasen, niet is executiert worden, wort begeert datt darom worde angeholden.

21. Van dem Classe wort seer deinstlich begert, dat den 17 artickell Synodi Harderwicanae Ao '99, belangende den dienaar tot Barnefelt moge door den Synodum by dem Hove ter executie gebracht worden.

22. Also van veelen dienaeren geclaecht over het verfallen so der huizen van pastoren alss oock kercken, end voer anderen tot Heyrde, Osterwolde end Oen, wort begeert, dat datselve moge van dem Synodo dem Ed. Hove werde angedeint, end oock die kerkmeesters tot reekningh gebracht, datt also deser schwarietheit geholpen werde.

23. Claegt den dienaar tot Oen, dat den Coster darselffs mit syn hausvrouw syn vianden van der Religie, end deinst oock niet will int geheel bedienen, als het water brengen tot den kinderdoop. Darom deinslich gefonden soleks dem Ed. Hove te remonstreiren van (door) den Synodo.

24. Findet den Classe guet, datt die Ehe-ordeningh solle mogen door den Synodum by het Ed. Hoeff befordert end oock gehandhavet werden.

25. Also het Classis verstaet, so van den dienaar tot Ermell alss genachburde dienaeren desselven kerspels, datt die lieden haer beklaegen sonder eenige aenwijsingh deswegens ter salicheit als beesten sterven, end den dienaar darvan protes- tiert, en syn conscientie will gefryet hebben, dweil hem die woningh wort benomen (de pastoor woonde n.l. nog in de pastorie) in synem dorpe, waer door dit wert caussiert, alss oock dat offt-

„en de beteekenis der muziek, als wel omtrent „de haar voor haar uitdrukingsvermogen ten „dienste staande hulpmiddelen. Op aesthetisch- „muzikaal gebied was het in de 16e eeuw evenals „elders, als in de staatkunde, in de natuurweten- „schap, in de schilderkunst; ook daar deden zich „nieuwe inzichten gelden, die eerlang de overwin- „ning zouden behalen. Van dien strijd dragen de „psalmmelodieën de sporen; gedeeltelijk zijn zij „modern, gedeeltelijk zijn zij antiek, en juist dat „laatste is het, wat hen eerlang ongeschikt moest „maken hun eenmaal verkregen populariteit te „blijven handhaven. Allengskens zouden zij buiten „het gehoor vallen en hoe meer het voortgaan der „tijden de opkomende geslachten zou ontvennen „aan dien verouderden muziekstijl, hoe meer het „gemeentegzing in gehalte ook zou moeten ach- „teruitgaan. Anders dan bij die andere 16-eeuw- „sche melodie, het Wilhelmus, evendeels uit Frank- „rijk hier ingevoerd, zouden de psalmmelodieën „door hun kerkelijk karakter zich moeten blijven „handhaven of te niet gaan. Want terwijl het „Wilhelmus met zijn tijd medeging en zich telkens „in den volksmond vervormde om in 1766 zijn „huidige gestalte aan te nemen, bleven de psalm- „melodieën wat zij waren. Zij geraakten daardoor „in het algemeen hoe langer hoe meer uit den tijd „en dus uit het gehoor, en het onmiddellijk gevolg „daarvan was, dat het gemeentegzing ook hoe „langer hoe meer met moeilijkheden te kampen „zou hebben.”

Verweer van Ds C. Vonk.

Verleden week gaven we in deze rubriek kennis van een opmerking van Dr A. Kuyper Jr, waarin deze zijn bezwaren kenbaar maakte tegen een artikel van Ds C. Vonk. We geven thans ook het antwoord van Ds C. Vonk (uit „Schiedamsch Kerkblad”) verder. Het lijkt ons voor het kennen van diens bedoelingen wel bijzonder geschikt. Juist daarom acht ik het beter, in dit stuk niet de schaar te zetten, al valt het citaat dan ook ietwat lang uit.

Hier volgt dan Ds Vonks artikel:

Wij lezen de eerste twee zinnen uit de „Rotterdam- sche Kerkbode” nog eens:

„Er wordt tegenwoordig gesproken over de methode van prediking in verband met het Verbond. Volgens sommigen mag men de vraag niet stellen: hebt gij voor uzelfen daar deel aan?”

Nu dit stukje tóch verschenen is, ben ik blij, dat ik er deze twee zinnen achter elkaar in vind van deze hand. Want hier heeft men nu vóór zich een uitla- ting van iemand, die toch ook wel 'teen en ander over het verbond geschreven heeft, naar men weet. Wiens werk zelfs niet los staat van de geschiedenis onzer kerken in de twintigste eeuw. En wiens spreken over 't verbond nu ook niet bepaald altijd aan ieder welgevallig is geweest. Die óók wel eens een terecht- wijzing kreeg, gelijk hij — thans zelf óók ouder ge- worden — aan een ander en tegelijkertijd aan anderen (immers „typeerend”) meent te moeten geven. Welnu, deze twee beginzinnen typeeren m.i. een methode, waarop in 't volgende critiek.

mals die predigen door regeerder worden verhin- dert, dartho oock het huiss der pastoriën niet ter Ehren Godes end beforderingh der salicheit der menschen wort gebrueckt, maer het contraria ge- daen alss datt in alsoock huys wort getappet end dat oock onder die predigen, tegens het befell der heeren deses lantschaps, daer die lieden so ge- komen tot anhorningh van Godes wort, haer daer setten om der dronckenschap te plegen, bidden derhalven die broeders des Classis gantz ernst- lichen, dat der Synodus wolle mit allen flyt be- arbeiden, dat alsoelcke sonde door behoerlicke wege werden henwegh genomen, end dem dienaar darselbst geholpen.

26. Ist guet gefonden, dat Wimar Stypelio op be- hoerlicke onvanck testimonium dimissionis van Deputatis Classis niet sall geweigert werden, als oock anderen.

27. Op den Synodum negstfolgende te trecken sint gedeputiert D. Wirtzfeldius end D. Wolterus de Bruin. Die olderlingh sint genominiert van Har- derwyck end Haltem.

28. Tot den Classem van Arnem te trecken is gedeputiert Wimar Stypelius.

29. Benefens D. Petrum Kinsius is gedeputiert D. Johans. Zwitterius in Deputatum Classis.

30. Classis naegstfolgende sille gehouden werden tot Niekerck, end van den deputatis, alss sy 't guet sollen finden utgeschreven werden.

31. Wimar Stypelio is opgelegt die predig te doen.

32. Censura morum gescheit synde, sint die Bro- dern in vrede, liefde end eendracht van mal- ckanderen vertrocken.

JOHANNES SANDERUS,

praeses classis.

WINANDUS JOHANNIS, Assessor.

WIMARUS STYPELIUS,

scriba classis.